

Поченюк М.Д.

студент;

Науковий керівник: Шматковська Т.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОЦІНЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗМІРУ ЦЬОГО АКТИВУ ПІДПРИЄМСТВА

За наявності труднощів оплати реалізованої продукції, підприємство не завжди вчасно отримує грошові кошти від своїх покупців. Відповідно з'являється дебіторська заборгованість, яка є важливою складовою обігового капіталу будь-якого господарюючого суб'єкта. Тому необхідно здійснювати аналіз складу, структури, причин, строків існування і давності виникнення дебіторської заборгованості.

На сучасному етапі економічного розвитку вітчизняні підприємства неспроможні ефективно управляти дебіторською заборгованістю, яка займає вагомому частку в оборотних активах, що спричиняє кризу взаємонеplateжів. Більшість підприємств практично не мають можливості нормально функціонувати у зв'язку з наявністю дебіторської заборгованості, адже це відволікає кошти з обороту. В таких умовах особливо зростає роль ефективного управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та попередження виникнення безнадійних боргів.

Зауважимо, що згідно вимог П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [3].

Оцінювання та аналіз дебіторської заборгованості проводиться з метою виявлення розмірів і динаміки невиправданої заборгованості, причин її формування або зростання [1].

Важливо, що методика оцінювання дебіторської заборгованості включає в себе наступні етапи [2]:

1) аналіз дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді. Основним завданням цього аналізу є оцінка рівня і складу дебіторської заборгованості підприємства, а також ефективності відстороненого в неї обігового капіталу;

2) визначення середнього періоду інкасації дебіторської заборгованості та кількість її оборотів в розглянутому періоді;

3) оцінка складу дебіторської заборгованості підприємства за окремими її «віковими групами», тобто за передбаченими термінами її інкасації;

4) вивчення складу простроченої дебіторської заборгованості, поділ її на сумнівну та безнадійну заборгованість;

5) визначення суми ефекту, отриманого від відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість. У цих цілях суму додаткового

прибутку, отриманого від збільшення обсягу реалізації продукції за рахунок надання кредиту, зіставляють із сумою додаткових витрат з оформлення кредиту та інкасації боргу, а також прямих фінансових втрат від неповернення боргу покупцями.

Основні види аналізу дебіторської заборгованості: горизонтальний, вертикальний, аналіз трендів, аналіз фінансових коефіцієнтів. При цьому за даними фінансової звітності визначаються основні показники, які характеризують стан, якість та ліквідність дебіторської заборгованості.

Аналіз та оцінювання структури дебіторської заборгованості по термінах виникнення проводити досить корисно особливо, коли розглядаються зміни платіжної дисципліни в часі. Важливо відмітити, що структура дебіторської заборгованості по термінах її виникнення не може бути побудована на основі агрегованих даних фінансової звітності, для цього аналітичним відділом застосовується більш детальна інформація щодо досліджуваного аспекту.

Окрім того, значний вплив на рівень дебіторської заборгованості здійснює кредитна політика підприємства. Вона визначає умови реалізації продукції в кредит і має на меті підвищення ефективності основної та фінансової діяльності підприємства.

В підсумку зазначимо що аналіз показників, що характеризують стан дебіторської заборгованості за попередній період, надає змогу визначити основні завдання політики управління нею, як елемента оборотних активів підприємства, що займає досить вагому частку в активах будь-якого господарюючого суб'єкта.

Сучасною формою управління дебіторською заборгованістю є прискорене переведення її в інші форми оборотних активів підприємства, такі як обігові кошти та високоліквідні короткострокові цінні папери. Важливо, що основними формами реінвестування дебіторської заборгованості є: факторинг, вексельна форма та форфейтинг.

Необхідно підсумувати що однією з основних функцій управління дебіторською заборгованістю є створення ефективної системи контролю за її рухом та своєчасною інкасацією. При цьому контроль організується в загальній системі фінансового контролю підприємства. При аналізі слід звертати увагу не лише на її динаміку і структуру, а також – вивчити та дослідити причини виникнення такого виду заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Авраменко І. О. Удосконалення обліку, аналізу і аудит розрахунків із постачальниками та підрядниками / І. О. Авраменко // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009. – № 19. – С. 29–33.
2. Бланк І. А. Управління використанням капіталу : навч. посіб. / І. А. Бланк. – Київ : Ніка-Центр : Ельга, 2000. – 651 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» : затверджено Мінфіном України від 08.10.99 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу з: <<http://zakon.rada.gov.ua>>